

בעהשית

שבע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת כי תצא תשפ"ג

גליון ב' אלפים פ"ד

שנה ל"ט • גליון מ"ז

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שבע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' רבי עקיבא 8 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

לפרשת כי תצא

(מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרשת כי תצא תש"י)

- עיקר עבודת האדם היא לעקור מתוכו מדות רעות שנברא עמהם.
- הקנאה גורמת כמה וכמה עיכובים בעבודת השי"ת ומביאה לכל עבירות חמורות שבתורה.
- הרבה צריך אדם לעבוד על זה לעקור ולשרש מקרבו מדה רעה זו.
- העצה היעוצה היא להשתמש במדה זו לעניני רוחניות.

*

בשולחן הטהור ליל ש"ק פרשת כי תצא תשכ"א

- אדם מישראל אינו נזקק לעושר וכבוד אלא כדי שיוכל ללמוד תורה בהרחבת הדעת ושיוכל לגדל את בניו לתורה בדרכי אבות.

*

בשולחן הטהור יום ש"ק פרשת כי תצא תשכ"א

- לימוד התורה חייב להיות מתוך הכנעה ואימה, ושיעסוק בה לשמה ולא לשם קרדום לחפור בה ועטרה להתגדל בה.

*

שיחת מוסר והדרכה לבנות "בית חנה"

פרשת כי תצא תשכ"ז

- מהות האדם ניכרת מהדברים הנוגעים אל לבו, במה הוא שמח ומצטער.
- החכם שמח בהתרת הספקות והשגת חכמה, הלימודים בבית הספר לא מתוך אילוצים אלא בשמחה ותענוג.
- הטיפש מרבה לפטפט והחכם יושב ומהרהר תמיד.
- אברהם אבינו השיג האמונה מהתבוננות בבריאה.
- המתרגל להתבונן בכל דבר צמאנו למדע הולך וגובר.
- אין צורך לצאת לשעשועים כי נהנים מלימודים.

- תענוגים גשמיים הם מעשה בהמה ומעלת האדם בהיותו בר דעת ומחשבה.
- ממה שאדם מצטער ניכר שבכך משקיע דעתו.
- לא מתאים לבת ישראל להצטער ולריב אודות מלבושים.
- התורה שדרכיה דרכי נועם ציותה להתנהג בחמלה עם שבויי מלחמה.
- אשת יפת תואר יושבת בבית ישראל בכבודו של עולם, בהיפוך ממה שהיתה משועבדת בבית הוריה ובעלה.
- שערות ארוכות וצפרנים מגודלות הם ניוול אצל בנות ישראל.
- מגמת החינוך שלנו להקנות לתלמידות ערכים נעלים.



דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך

- מספדה"ק ישמח משה, שעל ידי לימוד התורה בעיון ובפלפול יכולים לנצח במלחמה על אומות העולם.
- כח האומות בא מהקליפות והמזויקים, ובכח עיון וחיידוד התורה מכלים אותם.
- לכן לן יהושע בעומק של הלכה, כדי לנצח במלחמה.
- מספר זיקוקין דנורא על הפסוק יגיע כפיך כי תאכל וגו', דהכוונה על עמל התורה והתנועות שעושים עם הידים בשעת לימוד בעיון.
- כי תצא למלחמה על אויביך, העצה להתגבר עליהם הוא על ידי ונתנו ה' אלקיך בידך, דמורה על עיון ופלפול בתורה.
- רק על ידי לימוד התורה יכולים להתגבר על היצר הרע, כי התורה הוא תבלין נגד היצר הרע.
- לכן עיקר התגברות היצר הוא על לימוד התורה.
- ממרן זי"ע דלכן לא נהגו בני אשכנז לומר סליחות כל חודש אלול, כיון דעדיף טפי לעסוק בתורה.
- אותיות לימוד התורה מצטרפים להיות תפילות ובקשות על בני ישראל.
- נוטלין שופרותיהן בידיהן, דיד רומז לתורה מתוך עיון ופלפול, ובוזה מרצים את הקב"ה.
- העצה לבער הדם הנקי, שלא ישפך דם ויכניעו האומות, הוא על ידי לימוד התורה.

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

לפרשת כי תצא

כי היא שורש פורה רוש ולענה, שגורמת כמה וכמה עיכובים בעבודת השי"ת, ומביאה לכל עבירות חמורות שבתורה. ממדה רעה זו גם בא לידי פגם ברית קודש, ועל דרך הא דתנו רבנן (סוטה ט, א) שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבירו נומלין הימנו. וגם לפי שהוא בעל עין רע שעיניו צרה באחרים, לכן מדה כנגד מדה בא לידי טומאה זו, בבחינת (בראשית לה, ז) רע בעיני ה'. וזה לעומת זה, קנאה בגימטריא יוסף (לקושי תורה, פרשת בא; יונת אלם להרמ"ע מפאנו, מהדו"ב ח"א פרק מו; תפארת שלמה, פרשת מקץ; ועוד) שמדתו יסוד כנודע.

גם גובלת מדה רעה זו עם מינות ואפיקורסות, שכן מי שמאמין באמת כי לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההודו כי כל בשמים ובארץ וגו' כי ממך הכל ומידך נתנו לך (דברי הימים א כט, יא-ד), הרי יודע דמה שיש לחבירו יותר ממנו מאת ה' היתה זאת ואין לו מה לקנא בו, ובודאי שהכל לטוב לו ומפי עליון לא תצא הרעות (איכה ג, לח). נמצא שהקנאה שורשה בחסרון אמונה.

*

הרבה צריך אדם לעבוד על זה לעקור ולשרש מקרבו מדה רעה זו, לא

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושכית שביו, וראית בשבניה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה וגו'. (דברים כא, י-יא)

במסורה, ה' פעמים וראית. הכא וראית בשביה, ואידך (שמות לג, כג) וראית את אחורי, ואידך (דברים ה, יט) וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדרחת והשתחווית להם ועבדתם וגו', ואידך (דברים כ, א) וראית סוס ורכב, ואידך (דברים נא, סא) וראית וקראת את כל הדברים האלה.

נראה לפרש דהנה שנינו (אבות א, יח) רבן שמעון בן גמליאל אומר על שלשה דברים העולם עומד על הרין ועל האמת ועל השלום וכו', ולעומתם שנינו (שם ד, כא) רבי אליעזר הקפר אומר הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם. ומודעת זאת שעיקר עבודת האדם היא לעקור מתוכו מדות רעות שנברא עמהם, וזה בכלל מה שאמרו (ויקרא רבה ט, ג) דרך ארץ קדמה לתורה, והיא עבודה תמידית בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

וראשון לטומאה מנה התנא מדת הקנאה, וזאת לרוב פחיתותה

כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבים, כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבים. ויש לומר הרמוז בזה כי חוה נבראה מן עצם מעצמו של אדם הראשון. ומי שממחר מחשבותיו ועוצם עיניו מראות ברע הוא בגדר (משלי כב, ט) טוב עין הוא יבורך, לאפוקי מי שהוא בעל עין רע שנותן עיניו במה שאינו שלו בתאוות רעות רח"ל ועיניו משוטטות בקרית חוצות. ולכן מי שמקדש עצמו כמותר לו ואינו פוגם בברית המעור ואין בו קנאה, מדה כנגד מדה אין עצמותיו מרקיבים כמו שלא פגם בבחינת עצם מעצמו.

על דרך זה יבואר אומרם ז"ל (ברכות יז, ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת כל העולם כולו נזונין בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, וידוע מה שפירשו בזה דלפי שדי לו בקב חרובין לכן כל העולם ניזון בזכותו (עין באלשיך הק' במשלי, מובא בתולדות יעקב יוסף, פרשת ראה, אות ב; שם פרשת מטות, אות א; באר מים חיים, פרשת תרומה; ועוד). ולדרכנו יבואר, דכיון שהוא מסתפק במועט ואין בו מדת הקנאה נתעלה לבחינת צדיק יסוד עולם, וכדאשכחן ברכינו הקדוש שלא הכניס ידו תחת אבננו (שבת קיח, ב), ובשעת פטירתו זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר רבנו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהייתי אפילו באצבע קטנה (כתובות קד, א), ששני דברים הללו תלויים זה בזה, ובהיותו הוא במדת יסוד צדיק כל העולם כולו ניזונין בשבילו, בבחינת (בראשית מב, ו) ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר, דמי שהוא שלם

שעה ולא יום ולא שבוע ולא חודש, אלא שנים על גבי שנים, ויש שצריך לעבוד על זה כל ימי חלדו ולעמוד על המשמר שלא יפול על ידה לבאר שחת. כי פרא אדם יולד (איוב יא, יב), ובמעלליו יתנכר נער בן שתים ושלש, שהוא כבר בוכה וצועק שיתנו לו מה שלכו חפץ ומה שראה אצל חבריו.

וסיבת הקנאה ושורשה אינה ממה שמרגיש איזה חסרון בעצמו, רק שמתקנא על זה שלחבירו יש והוא עומד במעלה גבוה ממנו. והבחינה לזה, שאם למשל ידור איש בין עניים מרודים אשר חיים על לחם צר ומים לחץ יהיה שמח בחלקו באיזה דברים קטנים שיש לו יותר מהם, ולעומת זה אם ידור במקום עשירים האוכלים מטוב הארץ, אף אם יש לו די והותר, כיון שאין לו מה שיש להם אינו יודע שבעה.

מחמת הקנאה נופל רח"ל בעצבות המונעת אותו מעבודת השי"ת, ואינו יכול ללמוד ולהתפלל כדת ביישוב הדעת.

גם מקרה האסון הראשון שבעולם היה תוצאה ממתד הקנאה, שאדם הראשון היה יחיד בעולם ודר בעליונים ובתחתונים, הציץ בו נחש וראה בכבודו ונתקנא בו (סנהדרין נט, ב), וכן נתאוה לחוה (רש"י בראשית ג, א), ומתוך כך הסית אותם לחטוא והכניס גם בתוכם מדת הקנאה וכאמור (בראשית ג, ה) והייתם כאלקים יודעי טוב ורע, ובכך נפלו מאיגרא רמא לכירא עמיקתא.

ואמרו בגמרא (שבת קנב, ב) מהא דכתיב (משלי יד, ל) ורקב עצמות קנאה,

כא, א) קנאת סופרים תרבה חכמה, ולעומת זה הקנאה בעניני הגוף וגשמיות אין לך רעה הימנה.

ויורמו במאמר נעים זמירות ישראל (תהלים קי"ט, ע"ב) טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, שהיא הנותנת דלפי שלא נמשך לבי אחרי אלפי זהב וכסף וכל מגמתי בתורת ה' כל היום, לכן אני רואה בטוב אמרותיך וזוכה להשיג תורת פיך ולטעום נועם זיוה.

וזה דבר המסורה, וראית סוס ורכב, שאתה רואה ומתבונן בסוס ורכב וכרכרות נאות של שרי אומות העולם ומתקנא בהם, ודין גרמא אשר וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה, ולא זו בלבד אלא וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדרחת והשתחווית להם ועבדתם. והעצה להינצל מזה היא, וראית וקראת שתפן מבטך באלה היושבים וקוראים בתורת ה' לעשות כמותם, ואז תתעלה למדרגת וראית את אחורי, בבחינת (דברי הימים א כ"ט, ט) דע את אלקי אביך ועבדהו.

למתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין
ש"ק פרישת כי תצא תש"ז

במדת יסוד נותנים לו מלכות וממשלה וכל ההשפעות הם בידו. ובמדה שאדם מודד בה מודדין לו (סוטה ה, ב), דמי שיש בו קנאה גם המלאכים מתקנאים בו ואומרים מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו.

ומצינו (דברים ר"ב ט, ט) שצעק משה ואמר מאה מיתות ולא קנאה אחת, ויש לפרש דמוכן היה לקבל מאה מיתות כדי שלא לבוא פעם אחת לידי מדה מגונה זו של קנאה.

*

העצה היעוצה היא להשתמש במדה זו לעניני רוחניות, כשרואה חבירו לומד ומתפלל יתקנא בו ויאמר מתי יגיעו מעשי למעשיו. ואמר רבי יוחנן (שבת ק"ד, א) איזהו תלמיד חכם שממנין אותו פרנס על הציבור זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר ואפילו במסכת כלה. וכשיתבונן על מעמדו שאין אף הלכה אחת סדורה בפיו באופן שיוודע להורות בה הלכה ברורה לאמיתה של תורה, יקנא לבו בחכמים כל היום, ועל ידי זה יתבטל ממנו לגמרי הקנאה בעניני גשמיות, כי זה לעומת זה עשה האלקים, והקנאה בעניני רוחניות טובה היא ומביאה לתועלת, וכמו שאמרו (בבא בתרא



בשולחן הטהור ליל ש"ק פרישת כי תצא תשכ"א

בבעל הטורים כתב, את אשר יהיה לך, סופי תיבות תורה עיי"ש. כן גם את בניו את אשר, סופי תיבות תורה.

בתוה"ק (דברים כא, טז) והיה כיום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הכבוד.

בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם, עכל"ק. ולדרכנו יש לומר הכוונה, שאין אדם מישראל צריך לכל הטוב והעשירות אלא בשביל עסק התורה.

נמצא שכל העושר והממון שיש לו לאדם הוא בזכות התורה, ולזה

מכיון שהאב חייב ללמד את בנו תורה ולא את בתו, כדכתיב (דברים יא, יט) ולמדתם אותם את בניכם, ודרשו חז"ל (קידושין כט, ב) ולא את בנותיכם, הרי שהבנים הם סיבה לעושרו, ובדין הוא שיטלו שכרם לירש את ממונו לאחר מיתתו, ולפיכך אין הבת יורשת במקום הבנים. אולם הצדוקים שכופרים בדברי החכמים אינם רוצים להודות בדבר זה שממונו של אדם בא לו בזכות התורה, ולכן היו משתדלים לייפות כח הבת בנחלה (עיין בבא בתרא קטו, ב).

זה שאמר הכתוב, והיה ביום הנחילו את 'בניו' דייקא ולא את בנותיו, ונרמז בסופי תיבות 'תורה', כלומר דהיינו מעמא דמילתא שהבנים יורשים ולא הבנות כיון דנשי לאו בני תורה נינהו.

ויבואר בהקדם לדרוש מעמא דקרא על מה שבת במקום בן אינה יורשת, ומעמא בעי על עדיפות הבן, הלא במחלוקת היא שנויה אם יש עדיפות לבנים זכרים (עיין בבא בתרא טו, ב), ואמרו (שם קמא, א) בת תחלה סימן יפה לבנים.

ונראה דהנהגה כתיב (משלי ג, טו) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, ובגמרא (שבת סג, א) למיימינין בה אורך ימים איכא וכל שכן עושר וכבוד וכו' עיי"ש. כי אדם מישראל אינו נזקק לעושר וכבוד אלא כדי שיוכל ללמוד תורה בהרחבת הדעת בלי ריחים של פרנסה על צווארו, ושיוכל לגדל את בנו לתורה בדרכי אבות. וזה שנאמר (דברים כו, יא) ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך וגו', ובבעל הטורים שם כתב, הטוב עולה כ"ב, בשביל התורה שניתנה בכ"ב אותיות, ובאור החיים הקדוש שם כתב וזל"ק, ירמוז במאמר בכל הטוב אל התורה, כאומרם ז"ל (אבות ג, ג) ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישינן במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב



בשולחן הטהור יום ש"ק פרשת כי תצא תשב"א

ויבואר בהקדם מה שכתב באור החיים הקדוש לפרש פסוק זה על לימוד התורה, וזל"ק, דברה תורה כנגד בני אדם, גם בני איש אשר חוזרים פניהם מן התורה, כאומרם כי היום קצר למה שעריך להשתדל על המחיה, ועליהם

בתוה"ק (דברים כב, יג) כי יקח איש אשה ובא אליה ושנאה וגו'.

במסורה, מובא בבעל הטורים, ובא אליה ב' פעמים, ובא אליה ושנאה, ובא אליה מלך גדול (קהלת ט, יד).

בה לשמה ולא לשם קרדום לחפור בה ועטרה להתגדל בה, ואם עוסק בתורה שלא לשמה אף אם לעת עתה הוא לומד, מכל מקום סופו להתרחק מלימוד התורה ולשנאותה.

וזה דבר המסורה, שבא לכבד סיבת הדבר אשר **ובא אליה ושנאה**, משום **ובא אליה מלך גדול**, רצ"ל שהוא בא אל התורה מתוך גאווה וחוצפה כמלך בגדולתו, ודין גרמא ליה אשר בסופו של דבר **ובא אליה ושנאה**.

אמר הכתוב **כי יקח איש אשה**, זאת התורה המאורסה, **ובא אליה שכבר** זרחה עליהם אורה של תורה בהר סיני וקבלו הלוחות, **ושנאה** פירוש שאין לכם חפץ לתת לה עונתה כמשפט וכו', עיי"ש לדרכו בקודש. ולכאורה הרי הכתוב פותח ואומר **כי יקח איש אשה** במשמע שבא לקחתה ורוצה להגות בה, ואיך יתכן להיות שהוא שונא אותה.

ונראה כי לימוד התורה חייב להיות מתוך הכנעה ואימה, ושיעמוק



שיחת מוסר והדרכה לבנות "בית חנה" בקריית צאנו נתניה פרשת כי תצא תשכ"ז

מה הם הדברים הנוגעים אל לבו, על מה הוא מצטער ומתאונן ומתרגז. לאיזה דברים הוא מתאוה, ומצטער ונאנח בחסרונם ומניעתם.

שאיפת הורים ישרי דרך היא לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, זרע ברך ה', לרוות מהם 'אידיש נחת'. בזה כל שמחתם ואושרם, וצערם על ההעדר ח"ו.

איש צדיק וחכם, בחור בר דעת ובתולה בת טובים, אינם מצטערים אלא

על עיני רוח החסרים להם. כגון: אי הבנת הנלמד, מניעות ועיכובים בלימוד, וכיוצא בהם. כי רק בדברים אלו הם מוצאים סיפוקם ואושרם. בכל ידיעה

בפרשת השבוע נאמרו דיני אשת יפת תואר. איש מיוצאי הצבא כי יראה אשה בשביה וחשק בה, קובע הכתוב סדר התנהגותה, במשך חודש ימים, אחרי שמכניסה אל תוך ביתו: "וגלחה את ראשה, ועשתה את צפרניה, והסירה את שמלת שביה מעליה... ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים" (דברים כא, י-ד). רק אז יכול לישא אותה, אם עדיין חפץ בה.

*

חבמינו ז"ל (עירובין סה, ב) אמרו: "בשלושה דברים אדם ניכר: בכוסו, ובכיסו, ובכעסו". מהותו של אדם ניכרת ונראית על ידי שאנו רואים

(אבות ה, ז) הגדיר אותו כסימניו: "שואל שלא כענין, אומר מה שלא שמע, ומדבר בפני מי שגדול ממנו" וכו'. וחילופו בחכם: "סייג לחכמה שתיקה" (שם ג, יג). הוא מכונס בתוך עצמו בשתיקה, כשמרבה לעיין ולהתבונן במוחו.

מראש צורים אראנו. אברהם אבינו ע"ה היה המשיכול ('דענקער') הראשון בעולם. כמסופר במדרש (בראשית רבה למ, א): משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת, אמר: תאמר שהבירה זו בלא מנהיג?! הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו: אני הוא בעל הבירה. כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג?! הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם.^ק

אברהם אבינו היה הולך ומסתכל בכריאה, וחקר והתבונן מי עשה כל אלה. השכל אומר שאין שום דבר נעשה מעצמו, אפילו בול עץ ופיסת

^ק וכך הם דברי הרמב"ם (הלכות עבודה זרה א, ג) אודות "עמודו של עולם והוא אברהם אבינו": "כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו, והוא קטן, והתחיל לחשוב ביום ובלילה, והיה תמידי: היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו? כי אי אפשר שיסבב את עצמו. ולא היה לו מלמד, ולא מודיע דבר, אלא מושקע באור כשדים בין עובדי כוכבים הטפשים, ואביו ואמו וכל העם עובדי כוכבים והוא עובד עמהם, ולבו משוטט ומבין. עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבוננתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל, והוא ברא הכל, ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו. וידע שכל העולם טועים" וכו'.

חדשה שמשגיגים רחב לכם מרוב שמחה, ואורו עיניהם כאשר הוסר הלומ והערפל מהבלתי נודע.

על זה נאמר (ראה תורת העולה לרמ"א, ח"א פרק ו; שו"ת הרמ"א, סימן ה; מצודות, משלי טו, ל; פרי מגדים, או"ח, כאשל אברהם סימן תקנד, ה; משכצות זהב, סימן תרפב, א; בני יששכר, מאמרי סיון, מאמר ה, אות יג, בשם הרמב"ם): "אין שמחה גדולה יותר מהתרת הספקות". כל אדם שמפעיל שכלו והוגה בדעתו, יש לו דברים מסויימים שרבו בהם ספקותיו, והוא חושב ומעיין בהם ביגיעת מוחו. כשהוא מצליח לבוא על פתרונם, אין כשמחתו בכל השמחות שבעולם.

בת ישראל הכשרה שואפת להרבות ידיעותיה ביהדות. היא לא הולכת לבית הספר באין ברירה מתוך שמפחדת מגערת ההורים, או כשביל לקבל ציון טוב כדי שתוכל להתפאר בפני חברותיה, אף לא למען עתיד הקריירה שלה שתצליח להשיג משרה וכו', אלא פשוט מפני שאוהבת מדע.

גם המורה מרגישה תענוג החיים בזמן שהיא מוסרת לתלמידות את ידיעותיה, והיא עושה זאת באהבה עצומה ושמחה רבה. שכך הוא בטבע של כל בר דעת, להתענג בחלוקת ידיעותיו עם אחרים. היא מקדישה שעות רבות בעבודתה, ובלבד שהבנות תשכלנה ותבנה מה שהיא מלמדת אותן. זה כל החיות שלה.

*

קול כסיל ברוב דברים (קהלת ה, ב). הגולם מרבה לפטפט, כמו שהתנא

נַעַר ונערה שכאו לידי מדה זו, שום דבר שבעולם לא יעכב אותם מללכת לבית תלמודם. רגליהם ירוצו לתלמוד תורה ולבית הספר בקור ובחום, בגשם ולעפות ורוח פרצים - כי הלא זה בית חייהם. אין צורך לדרכן אותם, ולעורר תשומת לבם ללימודים, כי הם בולעים בשקיקה כל דבר חכמה.

כשבאים לביתם מספרים להורים בשמחה עצומה על הידיעות החדשות שרכשו היום הזה, הם שמחים וצוהלים על שנודעו להם היום דברים חדשים שלא ידעו עליהם אתמול. 'שמחת התרת הספקות'!

ביון שכן, הם גם לא זקוקים להשתעשע ב'קולנוע' או ביציאה לרחובות רח"ל, שהלא לימודם להם שעשוע ומשיב נפש. הם מקדישים כל זמנם הפנוי לעיון בספרים, מתוך שרואים ומרגישים כל ידיעה נוספת כאוצר יקר, נחמד מפן, ומתוק מרשב ונופת צופים.

"**היום** קצר והמלאכה מרובה" (אבות ב, ט), אין זמן לדברים ריקי תוכן וחסרי תועלת. רבים מאוד הדברים שיש לאדם להשיג במשך שנות חייו הקצרים, והרבה זמן צריך להשקיע בהם מפאת קוצר המשיג ועומק המושג. הימים עוברים כחלום יעוף, וכל יום שחולף ועובר בלא כלום הוא הפסד שאינו חוזר.

תענוגים גשמיים של חיי עולם הזה, אכילה שתיה ושינה, זה מעשה כל בהמה וחיה. פרה ברפת אין לה קורת רוח בעולמה אלא כשהיא מעלה גרה, בכך היא עסוקה תמיד.

נייר צריך מי שיכרא אותה. הגיע למסקנה: אי אפשר לעולם בלא מנהיג. והיה מושטט בדעתו והעמיק להתבונן ולהתעלות בהשגותיו, עד שזכה שנתגלה לו ה"ש"ת בנבואה, ואמר לו: אני הוא בעל העולם.

זה טבעו של החכם. הוא שואף ומשתוקק להגיע לתכלית כל דבר, לדעת ולהבין על מה אדניה המבעו, איך ומה וכמה.

מי שמרגיל דעתו ושכלו לדעת ולהבין כל דבר, הוא מגביר בנפשו צמאון והשתוקקות להשגת מודע. בבחינת מה שנאמר (ישעיה נה, א): "הוי כל צמא לכו למים".

השמחה והסיפוק בהשגת ידיעה אחת, גוררת אחריה שאלות ועיונים נוספים. כמה שמרבה ללמוד ולהתעמק, נוכח לדעת שעליו להתעמק עוד יותר, כי עדיין לא ירד לעומקם של דברים.

על זה כתב בספר מבחר הפנינים (שער הפרישות מעולם הזה, אות מד): "חכם ראה אדם אחד דואג, אמר לו: אם דאגתך על העולם הזה כבר הגיח לך ממנו הבורא, ואם דאגתך על העולם הבא הבורא יוסיף לך דאגה".² מתוך שהוא תמיד מוסיף דאגה על דאגתו, הוא בא לידי שקידה והתמדה עצומה לטוב לו כל הימים.

*

² בפירוש מספיק להריעב"ץ: "כבר הגיח לך ממנו הבורא - שיש לך הצורך ממנו ולא תדאג על יותר. יוסיף לך דאגה - שתהא ריז בתשובה".

אינו מסוגל להיות יודע מדע ותלמיד חכם.

*

הגויים ועמי הארץ שאין להם רצון ושאיפה להשיג חכמה ודעת, ולא מוצאים שום ענין בכך, שמים כל מעיינים בהבלי עולם הזה, לאכול מעדנים, להתלכש בבגדים יפים ונאים. רק בדברים כאלו הם מוצאים סיפוק ושמחת החיים, ובחסרון מה הם רואים ובוכים כאילו עולמם הגיע לקצו.

נמצא שהאדם ניכר ככעסו, אם חכם הוא או כסיל. ממה שהוא רואה ומצטער, אנו מכירים לדעת באיזה דברים הוא משקיע נפשו ודעתו, כמושגי חכמה או בענינים גסים ושפלים.

גם חן המקום ניכר על יושביו. בית הבנוי על אדני התורה והיראה, אין יושביו מתעסקים בדברי רוח. הבנות לא רואות את אושר החיים בשמלות יפות. אמנם ראוי לבת ישראל שתתלבש במלבושים יפים ומכובדים, אבל לא זה העיקר. אם אין לה את השמלה שהיא רוצה, היא לובשת אחרת, ולא עושה עסק מכך.

לעומת זה בית שנשמע ממנו קול ענות גבורה, האם צועקת, והבת בוכה ומקוננת על שלא מסכימים לקנות לה שמלה או נעלים כמו שיש לחברתה - בידוע שאין זה מהבתים הטובים בישראל.

*

בך אנו רואים גם באשת יפת תואר, שבאה מבית של גויים וחיתה

מעלתו של בן אדם על בעל חי, הוא בדעת שנברא בה. רק בכך שהוא עוסק בעניני דעת ורוח הוא נבדל מן הבהמה. העסק בדברי חכמה ממלאה את כל ישותו, עד שעניני גשמיות אינם תופסים אצלו מקום לשמחה או להצטער אודותם.

כשלא מבין איזה דבר הוא מודאג ומטורד, ואינו חוסך כל עמל להתייגע ולהעמיק חקר עד שיגיע ליסוד הדברים. לא ייעף ולא ייגע מלחפש ולעיין בספרים, ולא יתבייש לשאול מכל אדם, עד שיצליח להשיג מבוקשו ולפתור את התעלומה. בלי זה אין מנוחתו שלימה. בעלותו על משכבו אינו מצליח להרדם בגלל טירדתו מדברי ה'תוספות' שלא הצליח לגומרם ולעמוד על כוונתם.

פעמים רבות כשנכנסים לישיבה רואים בחור מסתובב אנה ואנה במירדת הנפש, כשצללי דאגה מכסים את זוהר פניו. מה קרה לו? - הוא נסתבך בהבנת דברי התוספות, ואינו מוצא מנוח לנפשו. והנה פתאום אורו עיניו, שמחה וצהלה נסוכה על פניו - מחשבה נצנצה במוחו והכל נתיישב על נכון. רוחו שבה אליו כמת שקם לתחייה.

לעומת זה תלמיד שיושב אצל רבו כחוטב עצים בעבודתו, כשכל הזמן הוא מביט על השעון ומצפה לשעת הסיום - לא יראה סימן ברכה בלימודו. אם לומר תמיד רק ככפיה ויושב על ספסל הלימודים כמו על קוצים, הוא כבר לא יהיה גדול בישראל. מכיון שאין לו צמאון לדעת,

שבביתה היתה משועבדת לעבודת הפרך. כנוהג אותם הימים, וגם היום במדינות אסיה, שהנשים משוללות מכל זכויות אנושיות. איש אחד היה נושא נשים הרבה שהיו נתונות תחת מרותו ושליטתו, ובוזמן שהאישי יושב ומתעדן על מי מנוחות בהוללות ושכרות, הנשים עסוקות בכל מיני עבודות בזוויות ומגונות, בשדה וברפתות - הרי שעתה היא נתונה ברום המעלות, כמו כל נשי ובנות ישראל.

דבר אחד מבקשים ממנה: להרגיל עצמה לחיים יהודיים. על כן: "וגלחה את ראשה", כדרך נשות ישראל הכשרות. "ועשתה את צפרניה", לפי פירוש הרמב"ן: "ותקוץ הצפרנים, כי מנהג הנשים לגדל אותם ולצבעם כמיני הפוך והצבעונים". "והסירה את שמלת שביה מעליה", זו כנגד הפריצות בה התקשטה בצאתה למלחמה (כמבואר ברש"י).

אצל עם ישראל שערות ארוכות וצפרנים גדולות הם ביוזן וניוול. הם סימן לצרה ואסון, אָבָל ל"ע אסור לגלח שערותיו ולקוץ צפרניו. לפי המבואר בחז"ל (עירובין ק, ב; ילקוט בראשית רמז כו) השדרות מגדלות שער, וזו מהקללות שנתקללה בהם חוה לאחר שחטאה בעץ הדעת.

אשה ישראלית מיד אחר נישואיה מגלחת כל שערותיה, בשמחה רבה. וכפי המנהג שהאם והחמות נותנים לה מתנות, שנקרא "שלייער געלד". חבל לה לבזבז זמן על סידור השערות, במקום לעסוק בסידור הבית וצרכי הבעל והילדים.

בדרכיהם, איך שזה בא לידי ביטוי והיכר בצערה ובכיייתה.

דהנה התורה אשר "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, יז) מלמדת לאדם להתנהג ברחמים ובחמלה גם כלפי אויביו עליהם יצא למלחמה. אין אנו צריכים ללמוד דרכי הנימוס מהגויים והכופרים, תורת חיים מלמדת אותנו הדרך נלך בה.

דרכם של הגויים לענות שבויה המלחמה ולהתעלל בהם. במדינת הונגריה קיים מוזיאון לתולדות התיישבות המדינה וכיבושה על ידי ראשוני ההונגרים, שם מוצגים הכלים בהם מצצו ושתו הלוחמים את דם חלליהם. אנחנו ראינו זאת גם בעולם המתורבת ('ציוויליזירטע וועלט'), אצל הנאצים ימ"ו. עד היום, במדינות רוסיה וסין, נהרגים ונמטבים אנשים לאלפים ולרבבות ללא חמלה.

תורתנו הקדושה אומרת: "כי תצא למלחמה על אויבך - ושבת שביו". לכאורה יש כאן שפת יתר, שהרי כבר נאמר בהמשך וראית בשביה. אלא שכוונת הכתוב כאן להורות על אופן השבי. לא תעשה כחוקות העמים, אלא ושבת שביו באופן המיוחד לך כאיש ישראל, שיהא ניכר לכל שזה הוא שבוי אצל יהודי בעל רחמים.

כשרואה אדם מישראל בשביה אשת יפת תואר וחושק בה לקחתה, עליו להביאה אחר כבוד אל תוך ביתו. היא יושבת שם יחד עם כל בני הבית, ככבודו של עולם. בעוד

על כל פנים אנו רואים מזה את היחס שהיא רגילה לקבל מההורים שלה, עד כדי כך שיש מקום לחשוש שיהרגו אותה. עם כל זה, כשרק מצוים עליה לשנות אופי התלבושת שלה, היא כבר מבכה את אביה ואת אמה, ומתגעגעת אליהם.

*

לזה בעצם כוונת התורה במצוה זו. לערוך בפניו מבחן גלוי על נפש האשה הנכרית אשר חשק, כדי שיראה בעצמו גנות ופחיתות האופי שלה.

"ואחר כן - תבא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה". כלומר, נראה אחר כל המעשים הללו אם עדיין תחשוק בה, ותקח אותה לאשה.

עוד דקדק הכתוב באומרו והיתה לך לאשה. כלומר, מרשעת כזאת אם תכניסה לתוך ביתך כסבור הנך שתהא שלך, הלא סופה להיות נפקת ברא לבלות אצל אחרים. לולא זאת לא היתה בוכה ומצטערת כל כך על שיערה וצפרניה. אשה כשרה ונאמנה לבעלה אינה מצטערת על גילוח ראשה, כשיודעת שבכך היא מוצאת חן בעיניו.

על כן "הכתוב מבשרך שסופך לשנאותה" (רש"י) - "והיה אם לא חפצתה בה ושלחתה לנפשה". 'והיה' משמש לשון שמחה (בראשית רבה מב, ג), כלומר בסופו של דבר תשמח להתפטר מאשה כזאת בעלת ערכים גרועים.

בסוף נאמר: "לא תתעמר בה תחת אשר עניתה". וכי איזה עינוי היה לה כשישבה בביתו כשהיא שבעה כל

ואילו לפי דעתם ואופיים של הגויים ('א גוי'אישע כאראקטער'), זה מושג של תפארת ויופי. כל היום הן עסוקות בתסרוקת השערות וצביעת הצפרניים, באופנות שונות ומשונות חדשות לבקרים. חצי המשכורת מכובז על שגעונות הללו.

והנה אחרי הדברים האלה - "ובכתה את אביה ואת אמה ירה ימים". כוונת זה לא היתה מתגעגעת ללל לבית הוריה, שאין לה צורך בהם, שהרי כאן בבית היהודי מיטיבים עמה ביותר ולא חסר לה מאומה. אבל כיון שלוקחים ממנה את השמלה שהיא רוצה, ומצוים עליה לגלח שערותיה ולקוץ צפרניה - היא כבר מצטערת ובוכה מאין הפוגות. בנפשה הוא הדבר.

בסופו של דבר נאמר: "והיה אם לא חפצתה בה ושלחתה לנפשה", ודרשו בספרי (הובא ברמב"ן ועין שם): "לנפשה ולא לבית אביה". יתכן לומר שזה גם מתוך רחמנות עליה. שאם תחזור לבית אביה בודאי יעלילו עליה שבכוונה מסרה עצמה ליהודים, ויטפלו עליה אשמת ריגול לטובת האויב. הספרי הוציא זאת מדקדוק לשון הכתוב "לנפשה", היינו שעליך לראוה ולהשתדל עבור הצלת נפשה, לפיכך "ולא לבית אביה" ששם יהרגו אותה.

מפליא הדבר לראות איך שתורתנו הקדושה תחילתה וסופה חסד. הלא המדובר כאן מאשה נכריה, שיצאה ללחום בישראל ולהכשילם בזנות, ובכל זאת מאחר וכבר ישבה בביתך מוטל עליך האחריות שלא להפקירה למות במות.

והבכי על כך ('בלאזט עם אן'), כאילו זה נוגע לקיום הנפש.

על זה עיקר מגמת החינוך שלנו, להקנות לתלמידות ערכים של חיי תורה ויהדות, על מנת להכיר ולהבדיל בין טוב לרע. להשריש בהן הרגשים יהודיים, בהבחנת הנפש על מה לשמוח ועל מה להצטער.

ההרגשים שפורצים החוצה מעידים על מהות ואיכות הנפש, ועל דרך החיים בה נתחנך ובחר לעצמו - 'אדם ניכר ככעסו' וברגשותיו.

טוב, אלא שהתורה הקדושה חסה גם על בנות נכריות, שנבראו בתואר פני אדם, מאחר ושוטה זו נצמטרה ובכתה על שערה וצפרניה (שבין כך עתידים לגדל ולחזור תוך שבועות ספורים) כבר נחשב הרבר כעינוי.

*

לימוד גדול למדנו כאן. איך שיש בחינוך והרגל רע כדי לשמות דעת האדם, עד שיהא מוכן להפקיר את חייו ועתידו בשביל דברי שמות. הוא נמפל בדבר של מה בכך, ומגדיל הצער

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להדפסת הגליון

לעילוי נשמת

הקדוש האבר"ך הרה"ג ר' מרדכי שמואל לויפער הי"ד ז"ל

בן יבלחט"א הרה"ג רבי חיים אלטר דוד שליט"א

האדמו"ר מנדבורנה חיפה

שפגעו בו ידי המרצחים כשוכו מהכותל המערבי ותלמודו בידו

ונלב"ע ביום ח' אלול תשס"ג

תנצב"ה

הרה"ח ר' שלמה צבי טויב הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לעילוי נשמת

אביו הרה"ח ר' מרדכי ב"ר יהודה אריה ז"ל

שכיהן כראש הקהל דקהילתנו הק' בארה"ב

נלב"ע ביום י"ג אלול תשמ"ג

תנצב"ה

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

חגור הרבך על ירך גבור הודך והדרך

מלחמת היצר, על אויבך, הוא אויב הידוע כמו שאמרו חז"ל (סוכה נב, א) שבעה שמות יש לו ליצר הרע ואחד מהם הוא אויב, שכן הוא האויב אשר רצונו תמיד להכשיל את האדם ולהפילו לרדת שחת וליטול ממנו כל מה שיש לו בזה ובבא. אולם הרי כלל נקוט בדינו דאין מקרא יוצא מידי פשוטו, ופשטות כוונת הכתוב כי תצא למלחמה הוא במלחמה נגד אומות העולם, והדרש והפשט צריכים לילך יחדיו.

הכנעת אויבי ישראל בכח פלפול התורה

יש לומר בהקדם מה שכתב זקה"ק זי"ע בספרה"ק ישמח משה (פרשת בשלה, ד"ה בהפטורה; פרשת עקב, ד"ה ועוד ג"ל לפרש; פרשת ברכה, ד"ה ויתמו ימי) לבאר הכתוב (שופטים ה, ח) יבחר אלהים חדשים או לחם שערים מגן אם יראה רומח בארבעים אלף בישראל [היינו שכאשר בני ישראל בוחרים להם אלהים חדשים ח"ו, זה גורם שיבואו עליהם הגויים למלחמה, אבל כעושים תשובה ומתנהגים כראוי כמו שהיה בימי יהושע אזי לא היו נזקקים למגן ורומח בין כל אלפי ישראל], ואיתא בתנא דבי אליהו

בתורה"ק (דברים כא, י) כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו.

יש לבאר מה שנקט ונתנו ה' אלקיך בידך דייקא, ולא ונתנו ה' אלקיך לך או תחתך וכדומה. ובספרי (פרשתו, פיסקא ריא) על אויבך, כנגד אויבך. ונתנו ה' אלקיך בידך, אם עשית כל האמור בענין, סוף שה' אלקיך נותנו בידך, ע"כ. ובכלי יקר כבר תמה מהו כל האמור בענין, שהרי לא אמר הכתוב שום דבר שיש לעשות במלחמה, כי מה שנאמר להלן, והבאתה אל תוך ביתך וגלחתה את ראשה וגו', זהו לאחר שכבר נתנו ה' בידך, ומה יעשה תחילה כדי שבסופו יתנו ה' בידך, עיי"ש לדרך. וכן צריך ביאור מה הוסיף באומרו כנגד אויבך.

ולעיל בסוף פרשת שופטים (כא, ט), ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה', ויש לבאר השייכות לריש פרשתו.

ידוע מה שכתבו בספרים הקדושים (ראה זוהר חדש, פרשתו, דף צו, א; כלי יקר; מגיד מישרים לבית יוסף; ש"ך עה"ח, מאור ושמש ועוד רבות) לפרש לדרךם בקודש דהפסוק כי תצא למלחמה קאי על

(רבה, פרק יא) לפרש יבחר אלהים חדשים, שהקב"ה בוחר בחידושי תורה.

בזה מבאר המשך הכתוב, דעל ידי שבני ישראל עוסקים ומחדשים בתורה ומתייגעים ועמלים בה יומם ולילה, אזי בכח התורה יכולים לנצח במלחמה ולהכניע האויבים, כמו שדרשו חז"ל (מבות י, א) מאי דכתיב (תהלים קכב, ב) עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה. ואז אינם צריכים למגן ורומח, שכן חידושי התורה ומה שמפללים היטב בעיון התורה, זה מקשה וזה מפרק, הם המה כלי המלחמה שעל ידם מנצחים את האויבים, עכדה"ק.

בדרך זה מבאר בספה"ק ייטב לב (פרשת דברים, ד"ה ואלה הדברים) הפסוק שאמר יעקב אבינו (בראשית מה, כב) אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי, דבתרגום איתא בצלותי ובבעותי, היינו תפילה, אבל להנ"ל הכוונה של בחרבי ובקשתי הוא על מלחמה בכח חידושי תורה, כי הלא יעקב אבינו למד י"ד שנים בבית עבר ולא נתן אז תנומה לעפעפיו (בראשית רבה סה, יא), ובכח זה זכה להכניע את כל אויביו שעמדו בפניו.

דרך הפלפול מכניע הקליפות ומגביר רחמים על ישראל

הענין בזה הוא, כי הלא כל חיותם וכוחם של אומות העולם בא מצד הקליפות והחיצונים, וכאשר בני ישראל עוסקים ועמלים בתורה, בפרט

בעיון התורה מתוך פלפול וחידוד, ומחדשים חידושי תורה, אזי בכח זה מכלים ומבטלים את הקליפות ומזיקים, וממילא נכנעים אומות העולם.

בן מובא בספרי המקובלים (ראה שער המצוות, פרשת ואתחנן, ד"ה גם בענין; שער רוח הקודש, דף ט; חסד לאברהם, מעין ב, נהר כח) ובספרים הקדושים מתלמידי הבעש"ט (אמרי פנחס, שער תנ"ך, אות קלה), לבאר הענין שדרכה של תורה הוא בפלפול התלמידים ובאופן של קושיא ותירוץ, ששואלים שאלות ומקשים קושיות ומתציים אותם, ולכאורה למה לא נקבע שילמדו מיד את האופן הנכון ואת המסקנא לאמתה של תורה, בלי להרבות בקושיות ופירוקים. וביארו, שמקורה של כל קושיא היא מצד מדת הדין רח"ל, ואדם שלומד ואינו מבין ומשנתו קשה עליו כברזל מרוב קושיות וספקות, והוא מתייגע ומאמץ מוחו עד שבסייעתא דשמיא מיישב הקושיות, הוא מבטל בזה את מדת הדין ומעורר התגברות מדת הרחמים. לכן תירוץ מלשון שבירה (אמרי פנחס, שם; ראה רש"י, שמות טו, ו), כי שוברים בזה את כח הקליפות.

זהו ענין דרך הפלפול, שמרבים לתרץ קושיות וליישב תמיהות, כי בזה מבטלים כח מדת הדין והסטרא אחרא ומגבירים כח החסד והרחמים על בני ישראל. בכל פלפול שאומרים, עושים קישוט ותכשיט לשכינה הקדושה וממשיכים רחמים וחסדים. ויבאר מה שדרשו חז"ל (מגילה ג, א) בפסוק (יהושע ה, ט-יג) וילן יהושע וגו' בלילה ההוא בתוך העמק, אמר רבי יוחנן מלמד שלן

רב לו דידע למישקל ולמיטרח בשמעתתא. ולהנ"ל יבואר שפיר, כי ידיו מורה על תנועות וספיקת ידים שהאדם עושה בשעה שמפלפל ומעיין בתורה, ולכן הוי ראייה מידיה רב לו דידע למישקל ולמיטרח שמעתתא, עכדה"ק.

ענין זה נרמז בכתוב, כי תצא למלחמה על אויביך, והיינו מלחמה נגד אומות העולם, דאז צריכים לידע שלא דרכם של אומות העולם היא דרכנו, כי הם יוצאים למלחמה עם כלי זין וכלי ברזל, אלה ברכב ואלה בסוסים, בכדי לנצח במלחמה, אבל אנחנו כנגד אויביך, רצ"ל בדרך הפוכה ושונה מהם, והדרך של בני ישראל לנצח במלחמה הוא ונתנו ה' אלקיך בידך, נקט ידך דייקא לרמזו על לימוד התורה בפלפול ועיון, שאז נהוג לנענע הידים בספיקת כפים, וכאמור שבכח הפלפול התורה מתוך עיון וחירוד ומתוך תירוץ קושיות ואיבעיות, ועל ידי שלנים בעומקה של הלכה, זוכים ומשברים את כח הקליפות ועל ידי זה מכניעים את אומות העולם ומנצחים אותם במלחמה.

*

בכח התורה יכולים לבחור בטוב ולהכניע את הטבע הרע

ביתר שאת יש לנו ללמוד על כח התורה לעמוד במלחמת היצר, על פי הגמרא (כבא בתרא טז, א), אמר רבא, בקש איוב לפטור את כל העולם כולו מן הדין, אמר לפניו, רבונו של עולם בראת שור פרסותיו סדוקות, בראת חמור פרסותיו קלוטות, בראת

בעומקה של הלכה. והיינו דיהושע בן נון הלך בעצה זו להכניע את אויבי ישראל במלחמה, ולכן לן בעומקה של הלכה מתוך עיון וחירוד ופלפול בים התלמוד, ביודעו שאין עצה אחרת להכניעם.

נענוע הידים וספיקת כפים בעת פלפול וחירוד

עוד נקדים מה שכתב בשו"ת חות יאיר (סימן קנב) בשם ספר זיקוקין דנורא (על תנדבא"ה, פרק יח) לבאר הכתוב (תהילים קכח, ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, דקאי על היגיעה בעיון התורה, דבוה שמתייגעים ומעמקים בתורת ה', כל אחד ואחד לפי חלק שורש נשמתו בתורה שנתנו לו לחדש ולפלפל בתורה, אזי אשריך וטוב לך. ולכן נקרא יגיע כפיך, כי נהוג בכל הישיבות שכאשר מפלפלים בתורה מנענעים הידים. ולכן כאשר הקול קול יעקב אין הידים ידי עשו שולטות (בראשית רבה סה, כ), כי כאשר קול יעקב עוסק בתורה ומנענעים בידיהם, בוה הם מבטלים ידיו של עשו.

וזה מה שמצינו אצל רבינו הקדוש שאמר (כתובת קד, א) גלוי וידוע לפניך שגיעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קמנה, דאף שפלפל בידיו ואצבעותיו מכל מקום לא בא לידי פניה. וכן מצינו (מכות יא, ב) מאי דכתיב (דברים לג, ו-י) יחי ראובן ואל ימות וגו' וזאת ליהודה וגו', כל אותן מ' שנה שהיו ישראל במדבר, עצמותיו של יהודה היו מגולגלין בארון, עד שעמד משה ובקש עליו רחמים וכו', לא הוה קא ידע למישקל ומיטרח בשמעתא בהדי רבנן, ידיו רב לו. ולכאורה מהו הראיה מידי

עיקר התגברות היצר הוא על לימוד התורה

ענין זה ברור ומוסכם מפי ספרים ומפי סופרים, שאין לאדם עצה אחרת שעל ידה יתגבר על יצרו הרע ויכניעו, אלא בכח התורה שהוא התכלין נגד היצר הרע, וכן אמרו חז"ל (קידושין ל, ב) אם פגע כך מנוול זה משכחה לבית המדרש וכו', והיינו שבכל עת ובכל רגע יהא עסוק בתורה הקדושה, הן בשכבו והן בקומו, ואז יקויים בו מה שנאמר (משלי ו, כב) בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחה, כי התורה היא השמירה על הכל. ובודאי שעם לימוד התורה צריכים לשלב יחדיו יראת שמים ומדות טובות, וכל האומר אין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו (יבמות קט, ב), אבל כל אלו הם בנוסף ללימוד התורה שהוא העיקר והתכלית.

בן איתא במדרש (ויקרא רבה כה, א), אם נכשל אדם בעבירה חייב מיתה בידי שמים, מה יעשה ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים וכו'. הרי שנקטו את ענין לימוד התורה ככפרה ותיקון על החטאים, שזהו עיקר כח התשובה, כי התורה מזכך את הלב ומכניע את החומר.

לא לחינם עיקר התגברות היצר הוא בענין לימוד התורה, כפי שכל אחד יכול לראות זאת בחוש, שעל כל החומרות והענינים אינו נלחם כל כך, אבל שיוכל בחור או אברך לישב וללמוד ארבע שעות או שמונה שעות ברציפות,

גן עדן בראת גיהנם, בראת צדיקים בראת רשעים, מי מעכב על ידך. ומאי אהדרו ליה חבריה דאיוב וכו' ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע, ברא לו תורה תכלין.

ובמהרש"א ביאר דטענת איוב היתה, דכל אדם נולד עם טבע ונטיה משלו, וכפי שנולד כך יחיה במשך כל שנות חייו בלי שום יכולת להשתנות. וכשם שהשור נברא עם סימני טהרה והחמור בסימני טומאה, ואינם יכולים להשתנות לכאן או לכאן, כן הוא בכל יצר נברא, דאלו שנולדו בצדקתם, שנבראו עם לב טהור וטבע טוב והגון, ועם משיכה לדברים שבקדושה בלבד, הם בודאי ינחלו גן עדן, כי אין ליצר הרע שליטה עליהם והם יתעלו תמיד במעלות העבודה. וכנגדם יש את אלו שנולדו רשעים כמטבעם, עם משיכה לזוהמא ולחבלי עולם הוה, וכיון שאין שום אפשרות ויכולת בידם להשתנות, לתקן דרכם ולשפר מסילותם, הרי שסופם לירש גיהנם.

זהו שאמר איוב, בראת גן עדן בראת גיהנם, בראת צדיקים בראת רשעים, כלומר שהגן עדן נועד כבר מתחילה לאלו שנולדו צדיקים, כי הם לעולם לא יחטאו, ואילו הגיהנם נברא במיוחד לרשעים, אשר אין סיפק בידם לשוב למוטב ולקיים מצוות, ולכאורה לקתה מדת הדין, ובכך רצה איוב לפטור את כל העולם מן הדין. ולכן אהדרו ליה חבריה, דאכן ברא הקב"ה יצר הרע, אבל ברא לה תורה תכלין, ובכח התורה יכול כל אדם לבחור בטוב ולהתגבר על יצרו הרע, עכ"ד.

הוא כולו תפילה, ויכולים לעורר בקשת רחמים גם על ידי לימוד התורה, וכידוע מהרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל שאמר 'אונזער תורה איז תפילה'. וכן איתא בחינה זו מהבעש"ט הקדוש זי"ע שהתורה שלנו היא בחינת תפילה. והענין בזה, כי קוב"ה וישראל ואורייתא חד הוא (וזה"ק, פרשת אחרי, ח"ג דף עג, א), ולכן יכולים בני ישראל לפעול אצל הקב"ה בכח התורה.

ואדרבה, בתפילה מי יאמר זכיתי לבי שיכול לכוון אפילו כוונה פשוטה ופירוש המילות כראוי ובשלימות. ואין דברינו בכוונות סודות שיש בכל תיבה ותיבה מהתפילה לאין שיעור וגבול, ובפרט בשמות הקדושים שמוזכרים בתפילה, שאין ערך לעומק סודותיהם ואנו רחוקים מהם אלפים ורכבות פרסאות, אלא אף הפירוש הפשוט של כל תיבה ותיבה מי יכול להעיד על עצמו שהוא מכוון כראוי. והז"ל כבר אמרו (עיין עירובין סה, א) שאנו בגדר שכורת ולא מיינ (ישעיה נא, כא) שפטורים מן התפילה, ואנן מה נעני אבתייהו.

אולם על לימוד התורה אמרו חז"ל (סוכה מב, א) דאף תינוק היודע לדבר אביו מלמדו תורה, תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (דברים לג, ד), ובזה גופא כבר נחשב שעוסק בתורה. ובודאי שהתורה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, אבל כל אדם שעוסק בה לפי השגתו ויכולתו ולפי כשרונותיו, נחשב לו שקיים מצות לימוד התורה.

זאת לא יניח בשום פנים ויבוא עליו בכל מיני תחבולות שבכולם בכדי להסיח דעתו. וזאת כיון שכוחות הטומאה יודעים שרק בכח התורה יכולים להכניע אותם ולהחליש את כוחם, ודא ביה כולא ביה לבא לירי תשובה שלימה ויראת הטא.

להרבות בלימוד התורה בחדש אלול

כמה נצטער אותו צדיק כ"ק אאדמו"ר זי"ע על הדבר הזה כנודע לכל, וכל עוד שהיה בכוחו היה מעורר ודורש בתוקף גדול להרבות בלימוד התורה. ובפרט בימי אלול, כדמרגלא בפומיהו הא דאיתא בשולחן ערוך (אורח חיים תקפא, א) נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים, וברמ"א כתב, ומנהג בני אשכנז אינו כן.

ואמר זה ברור שגדולי אשכנז לא היו ישנים אז על ממתם אלא היו משכימים בעוד ליל ועוסקים בתורה, כי סברו שיכולים לעורר הלב ולהתקרב לתשובה בכח לימוד התורה. לכן כשמגיע חודש אלול צריכים להרבות בלימוד התורה, בפרט באשמורת הבוקר, כי רק על ידי לימוד התורה יכולים להכניע השאור שבעיסה ולזכות לתשובה שלימה.

בכח התורה יכולים לפעול כמו בתפילה

ביותר יש לומר, כי בני אשכנז ידעו והשיגו שלימוד התורה

אותיות התורה מצטרפים להיות תפילה

בזה יבואר המדרש (ויקרא רבה כט, ג) יהודה ברבי נחמן פתח, עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מו, ו), בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי מעם עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישיראל נומלין את שופריהן ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב ה' בקול שופר, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחודש השביעי עב"ל, ויש גירסא (הובא בדברי חיים, פרשת ראה, ד"ה והנה כמו כן, בנדמ"ח) ובשעה שישיראל נומלין את שופריהן בידיהן וכו'. וצריך ביאור.

ויש לומר דהנה בדורות שלפנינו שהיו צדיקים קדושי עליון הדומים למלאכי השרת, שהיו יודעים לכוון הכוונות הגבוהות של תקיעת שופר, בוודאי היו יכולים בכח תקיעתם להשתיק כל המקטרגים ולהמתיק הדינים מעל בני ישראל, אבל מה נעני אנן בדור הזה שהוא יתמי דיתמי, ואין לנו לא מנהיג ולא מחזיק, ומפגיע אין בעדנו. מי יתחמא כבן לפני אביו לומר הם קטגור וקה סגור מקומו. והקב"ה צופה הדורות מראש נתן לנו ברוב רחמיו וחסדיו את התורה הקדושה, שבכוחה אנו זוכים לעורר רחמים, וכל יהודי שעוסק בה מעורר שאותיותיה יצטרפו להיות תפילות ובקשות רחמים על ישראל קדושים.

לזה אמר רבי יהודה ברבי נחמן, בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, אבל בשעה שישיראל נומלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, ואיתא באחד ממעמי רבינו סעדיה גאון למצות תקיעת שופר (הובא באבודרהם, מעמי התקיעות) דמורה על קול שופר של מתן תורה, והיינו שבאים בכח התורה, אזי עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים. ולהנ"ל ידיים מורה על תנועות הידים בעת פלפול ויגיעת התורה, יבואר הנוסח שישיראל נומלין את שופריהן בידיהן דייקא, רצ"ל שהם מעיינים ומפלפלים בתורה, ובכח זה ממתיקים כל הדינים.

והביאו הכתוב ה' בקול שופר, כי קול מורה על קול תורה, כמו שדרשו חז"ל (בראשית רבה סה, כ) מהפסוק (בראשית כו, כב) הקול קול יעקב, בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו, ואם לאו הידים ידי עשו וכו'. ואף שיהיו בדור כזה שאין מי שיכול לכוון בשופר המורה לתפילה בעומק סודותיה וכוונותיה, אולם ה' בקול שופר, דעל ידי כח התורה יכולים להמתיק הדינים, כי מאותיות התורה נעשה תפילה, ואז הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים.

בכח התורה מתגברים במלחמה הרוחנית והגשמית

בהאמור יבואר סמיכות הפרשיות, ואתה תבער הדם הנקי מקרבך, דהעצה שלא ישפך דם נקי מישראל על ידי אומות העולם ויקויים ולא נפקד ממנו איש (במדבר לא, מט) מתוך

ידי לימוד התורה שהוא הכח לנצח ולהכניע את היצר הרע.

וזהו המכוון בדברי הספרי, אם עשית כל האמור בענין, היינו באם עשית הישר בעיני ה', ועוד קודם צאתך למלחמה קבלת על עצמך עול תורה, אזי ונתנו ה' אלקיך בידך, וככה התורה תפול אימתה ופחד על כל אומות העולם. וזהו על אויבך כנגד אויבך, דכשתרצה לבחון מהו הדרך לנצח ולהתגבר על היצר הרע, תתבונן על מה הוא מתגבר ביותר ובכל כוחו להכשיל את האדם, שזהו בענין לימוד התורה, ומאויבי תחכמי לידע ולהבין במה צריך האדם להשלים עצמו, והוא לימוד התורה בהתמדה וברציפות, שזהו שורש והיסוד של נצחון המלחמה הן ברוחניות והן בגשמיות.

מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעיון
ש"ק פרשת כי תצא תשנ"ו

שמירה דלעילא, שלא יוכל לבוא שום מויק ומחבל אצל בני ישראל בכל מקומות שהם, אין עצה אחרת אלא כי תעשה הישר בעיני ה', עיני רומז לעסק התורה, כדאיתא בגמרא (מגילה יח, ב) אמר ליה רמי בר חמא לרבי ירמיה מדפתי, מאי ועפעפיך יישירו נגדך (משלי ה, כה) אמר לו אלו דברי תורה דכתיב בהו (שם כג, ה) התעיף עיניך בו ואיננו. כי רק על ידי עסק התורה ממשיכים שמירה דלעילא על בני ישראל מכל צד ומשחית.

ופתחה תורה בפרשתך, כי תצא למלחמה על אויבך, העצה לנצח במלחמה ולהתגבר על האויבים הוא בכח ונתנו ה' אלקיך בידך דייקא, המורה על לימוד התורה כנ"ל, כי רק בכח עיון התורה זוכים לנצח במלחמה. ולפי זה הפשט והדרש אולי אהרדי, דלהתגבר על אומות העולם הוא רק על



יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להדפסת הגליון

הרה"ח ר' חיים אלתר ורדי הי"ו

בני ברק

לעילוי נשמת

אביו הרה"ח ר' קלונימוס קלמן ב"ר אשר אנשיל ז"ל

נלב"ע ביום ט"ו אלול תשע"ג

תנצב"ה

לעילוי נשמת

מרת **הינדא** ע"ה בת הרה"ח ר' יהודה שנק ז"ל

נלב"ע ביום א' דראש השנה תש"פ

תנצב"ה

הרה"ח ר' יהודה יחיאל שפירא הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לזכות נכדו אליהו מנחם מענדל שיחי' שנולד ונפדה במזל טוב

בן בכור לחתנו הר"ר יוסף מאיר ויינברגר הי"ו

בן הרה"ח ר' ישראל צבי הי"ו

יזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר צבי אלימלך הכהן לוינשטיין הי"ו

חיפה

בן הרה"ח ר' חיים אריה הכהן הי"ו, וחתן הרה"ח ר' יוסף כהן ז"ל

לזכות בנו הב' דוד יוסף הכהן שיחי'

שנכנס לעול המצוות במזל טוב

יזכה לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר סיני יצחק דויד הי"ו

ירושלים

בן הרה"ג ר' מאיר יוסף שליט"א, וחתן הרה"ג ר' יעקב גרוסמן שליט"א

לזכות בנו יהודה ליב שיחי'

לכבוד שמחת החלאקה במזל טוב

יזכה לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר רפאל שטמר הי"ו

קוממיות

בן הרה"ח ר' שלום הי"ו, וחתן הרה"ח ר' יוסף כהן ז"ל

לזכות בנו צבי שיחי' שנולד במזל טוב

יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר שמואל חנה רוטנברג הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' דוד זאב הי"ו, וחתן הרה"ח ר' שמואל שמעלקא פיליפ הי"ו

לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב

יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' אהרן אליעזר קניג הי"ו

ביתר עילית

לעילוי נשמות

אביו הרה"ח ר' אברהם שמואל ב"ר בן ציון ז"ל

נלב"ע ביום ה' אלול תשס"ב

תנצב"ה

הרה"ח ר' דוד חיים נתנאל טורנהיים הי"ו

רמות, ירושלים

לעילוי נשמות

אביו הרה"ח ר' מנשה יהושע נח ב"ר נתנאל חיים הכהן ז"ל

נלב"ע ביום י' אלול תש"ס

תנצב"ה

הרה"ח ר' יואל הלוי הלר הי"ו

אשדוד

לעילוי נשמות

אביו הרה"ח ר' שלום ב"ר נחמן דב הלוי ז"ל

נלב"ע ביום י"ב אלול תש"ע

אמו מרת מלכה ע"ה ב"ר יצחק ז"ל

נלב"ע ביום כ"ז מרחשון תש"פ

תנצב"ה

לעילוי נשמות

הרה"ח ר' אהרן דוד ב"ר יהושע פאלק ז"ל בלומנטל

נלב"ע ט"ו אלול תשנ"ח

זוגתו מרת בלומא ע"ה ב"ר ברוך ז"ל

נלב"ע כ"ט ניסן תשס"ב

בנם הרה"ח ר' ברוך ב"ר אהרן דוד ז"ל

נלב"ע ט"ז אלול תשס"ה

בנם הרה"ח ר' יהושע פאלק ב"ר אהרן דוד ז"ל

נלב"ע כ"ד שבט תשמ"ז

תנצב"ה

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות דברי התורה לכבוד השמחה במעונם

או להנציח קרובים – נא יפנו מבעוד מועד בטלפון: 052-7140042

המחותנים, הרה"ח ר' יקותיאל יהודה הכהן פישר הי"ו

בני ברק

והרה"ח ר' ראובן ישראל הי"ו

ביתר עילית

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח זאב מאיר הכהן פישר שיחי

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, י' אלול, באולמי גולדן סקיי ביתר עילית

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י



הרה"ג ר' ישכר (בן הרה"ח ר' אפרים) רייך שליט"א

קרית בעש"ט, פתח תקוה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריני חיים מנשה שיחי

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' ישראל גרין הי"ו

החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, י"א אלול, באולמי היכל רוזנברג קרית צאנו נתניה

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י



המחותנים, הרה"ח ר' יוסף יצחק יעקובוביץ הי"ו

בני ברק

והרה"ח ר' נפתלי צבי שכטר הי"ו

קרית צאנו, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח אברהם יעקובוביץ שיחי

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום שלישי הבעל"ט, י"ב אלול, באולמי היכל רוזנברג קרית צאנו נתניה

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י



הרה"ח ר' שלמה צבי טוב הי"ו

קרית צאנו, נתניה

לזכות בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה במזל טוב

עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריני חיים מרדכי וקסברגר שיחי

בן הרה"ג ר' זאב שליט"א - דומ"צ קרית צאנו טבריה

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, י"ג אלול, באולמי היכל רוזנברג קרית צאנו נתניה

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י